

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Roß Arznei Buchlein - Cod. Ettenheim-Münster 47

Lauremberg, Peter

1601-1615

Ars mnemonica

[urn:nbn:de:bsz:31-97465](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-97465)

14
ARS MNEMONICA Dictata a D

Laurenbergio Hamburgi

Libri primus

De Mnemonica in genere Libri primi

Caput primum

Multiplices quidem sunt animi nostri virtutes inter has En
duae ita pcellunt ceteras uelut Luna inter minora sidera
sicut ut Virgilius ait

Quantum lenta solent inter uiburna Cupressi

Haec sunt intellectus & memoria

Intellectum dirigit & instruit in rerum cognitione ipsa logica

Memoria Mnemonica, seu Ars Memorialis. Enimvero quaquam
a prima origine homo seu marce & absque adminiculo possit ratiocinari
itemque memoria comprehendere, & retinere res quasque obuias ut
tamen utrumque sine errore faciat ut prompte artificiose & supra
vulgo has exerceat functiones, indiget adminiculo disciplinae
quas in hunc finem excogitauerunt philosophi

ut igitur Grammatica est habitus destinatus polenda orationi.
ut Logica dirigendo intellectui: sic MNEMONICA Memo
ria excultio est

Hinc illud deduco Confectarium Non magis a pulpitis & ab
Academijs excludenda est MNEMONICA: non minus studiosa
iuuentute esse in ea exercenda quam in Logica & Grammatica

15

Si tot años stulte consumimus in notionijs Logicis quid in
paucos dies imo horas tribuerimus Divina MNEMONICA? Anno
æque Memoria est vis animæ quæ intellectus
quæ sedulo hanc artem habuerit sibi gen datu Romanæ eloquentiæ
vixen Cicero id poterit quilibet videre ex libris ad Herennium in
fine ferme

idem etiam de Seneca est existimanda quæ de propria Memoria
admirandis & supra vulgus operibus discerente legitur in præfatione
libri Controversiarum & alios propter hos, quos brevitatis studiis
sieco pede præterimus

Pergo ad ipsius Artis institutionem & eiusdem explanationem

Caput secundum

Quid est Memoria atque eius Condicio

Quam Latini Artem Memorialem illam Græci vocant Mnemonica
ἀπὸ τῆς μνήμης à Memoria quemadmodum logica dicitur ἀπὸ
τῆς λογῆς. Ceterum si hæc doctrina referatur ad philosophiam
aliarumque partes, instruente aut quemadmodum & Logica
At in se considerata est Ars: Ars omnis in tribus consistit videlicet Absolutè
SUBIECTO, FINE, & INSTRUMENTIS: subiectum Mnemonices est
Memoria. Hæc non excolitur, perficitur quemadmodum ratio siue Intellectus
a Logica. FINIS est ipsa Memoria Corroboratio ut scilicet
cito facile tenaciter & diu qualis res obvias apprehendens, appre-
hensa conservet & retineat: conservatos iterum memores cum animum
iubat: INSTRUMENTA sunt media ipsa, per quæ hunc finem assequimur

Huius

Huiusmodi sunt duo imprimis

2

- I Remedia exquisita & longo usu comprobata
- II Loca & Imagines o aliter quā instrumenta Logica sunt
Secundae Notiones

Hisc instrumentis ueluti tota logica sic quoque Mnemonica plenissima est & sane istae est natura Artium Instrumentalium ut magna parte occupentur instrumentorum proba usurpatio & fabri ratione. inde talis poterit confieri Definitio Mnemonices

MNEMONICA est Ars dirigens & perficiens Memoria, ut propter & tenaciter & ordine retineat & recenseat Res qualescunque obuias, id est beneficio excellentissimorum Medicorum itaque locorum & Imaginum.

Non poterit incommode haec ars distribui in duas partes

Quarum prior remedia proponit & usurpari docet capiti, aliisque partibus corporis applicanda

Alteram tradit modum constituendi loca & effigendi imagines & applicandi hisse ea quae retineri, & memoria conseruari debent

Coranidis loco hoc addo primum huius artis inuentorem fuisse quendam nomine Simonidem de quo memorabilem historiam scripserunt Cicero libro de oratore Plinius lib 3 cap 24 25 Quintilianus lib 2 & Polydo uirgili lib 2 cap 9

Post Simonidem haut scio an aliquis illam plenius excoluerit quam Porcius Latro familiaris senecae & Cicero ipse

Caput Tertium

Quid sit memoria & ubi habet sedem

16

Pauca de subiecto delibabimꝰ, id diximꝰ esse Memoria
MEMORIA ẽ aũ facultas qua res quilibet obuias, seu
Pteritas & absentes, seu etiã Pſentes per species apprehendit
& retinet: Hanc pleriqꝰ sede sua existimat defixisse in poke
riore capitis parte. Atã quidẽ quia tota ẽ ubiuis in Corpore &
ubicunqꝰ ẽ ibi uĩ suas virtutes simul Pſentes habet. (proprie
tates n. o se paratũ a subiecto) Itaqꝰ proprie loquendo Memoria
nõ ẽ ming in pede quã in Capite: sed tñ atqꝰ habitare in ſincipi
te quia ibi hæc animi uis Pcipue suas actiones exercit
Nam si accipat seu postica pars cerebri uel casu uel uulnere uel
alia de cãa ledatũ protinqꝰ labescit uel perit Memoria
Illi etiã qui habent occiput prominẽs & tũberũs foliiciffia ſut. Meoria
Hæc iccirco monẽs ut q̄stet cui capitis parti applicanda ſint reme
dia & Memoria reſtaurabione

CAPUT quartũ Cauſa imbecillis
& bonæ Memoria

Finis artis Mnemonica ẽ Memoria excellentia: Nã uti medicus
ſanitatẽ in Corpꝰ Huãna ſic & nos promptitudine & q̄ſcoſtatã
in Memoria introducere conamur
Memoria igitũ excellens & admirabilis a tribꝰ hiis cauſis dependet
I A bona temperie cerebri II Eiũdẽ q̄foratione III A ſpiritibꝰ
Temperies cerebri neceſſe ẽ ut ſit temperaliſſiã nullo exceſſu quali
tabũ fluctuã, nõ nimis calida & frigida, nec humida nec ſicca
nonignis mõiſſis & dura, ſed æqualiter temperata & omũ mediocritate
gaudens

Temperamentū Frigidū cerebri omnium ineptissimū ē ad Memo³
riā Frig. n. ut aiunt Medici ē Mater obliuionis

Hinc populi Regionū Frigidarū ut Lappi Norwegy stupidiſſi ſūt
A Frigido proxime abē Temperamentū Humidū, q̄ & ipſū ſatis
ineptū ad Memoriam: Nam quāgta facile apprehēdat diu tamen
nō retinet ſed protinſ obliuiſcitur ſcilicet rebz hūidiz & liquidiz cere
facile impreſſeris Charactere ſed qui protinſ obliuaturz diſſuete Cera-
Hæc cauſa ē q̄ multi adoleſcentū qui uel a natura uel etiā & deſidia
uel Cotidianis Crapulis acquiſiuerūt temperatiſſimū humidū cerebri,
difficulter ediſcāt & facile obliuiſcāt

Temperies calida cerebri aliquando quidē aptior ē ad memoriā
ſed tñ ob ſpiritz nimis feruetes & mobiles & inconstates raro harent
diu ſpecies, ſed huc atqz illuc fluctuat & promte gredūt

Temperamentū cerebri ſiccū omniū accommodatiſſimū ē ad Memoriam
nā illud diutiſſime conſeruat acceptas res ſpecies, nec tā facile elabi
patitur. Hinc illud Salomonis & noſtrorū philoſophorū: Anima ſicca ſa-
pientiſſiā & ſiccitas ē Memoria Mater

ſed tñ illa cerebri ſiccitas nō debet eē nimia, aut modū ngru-
re excedere: alioquin tantū abē ut Memoriam iauet, ut potiz eundē
anniſlet & euertat

Multos nouig inter ſtudioſos adoleſcentes qui in Memoriz ſe
exercitaturi eo ſiccitatis adegerūt cerebrū continuo uſu medi-
camentorū calefacientū & ſiccantiū ut perdiderūt omēs igniculos
Memoria quos poſſiderāt ante. Hinc illud Colligig & poſt plerūqz
docebit eū qui a natura pactū ē cerebrū hūidū debere ſummo.
pere niſi ut acquirat moderatā cerebri ſiccitatē, eū cui iuſto

siccis & cerebrū per medicāta hūectantia id. reducere
debere ad mediocritatē. secunda causā præstatis memoriæ
& Conformatio cerebri. Hanc qui laudabilē habet illi spera
re possunt memoriæ excellentiam, qui nō habet frustra eum
petunt memoriæ usū fructū a Mnemonica. Talis nō Confor
mationis vitia a nulla arte possunt Corrigi

omniū optima Capitis Conformatio quæq; maximū addit
momentū ad Memoriæ præstatiā & orbicularis seu spherica
in qua occiput & sinciput mediocriter protuberat & in primis
occipitis prominēs tumor, excellentē arguit dispositionē ad
Memoriā: sic quoq; cū tempora non sunt nimis repressa ve
trossū, sed mediocriter prominent

Homer lib 2 Iliad describit Thersitem cū capite acuminato
instar Turris in acūem desinente. Addit uero inter ones quænerat
ad Troiā, nullū fuisse magis futuū, stupidū, bardū, & fotente,
quā hunc ipsū Thersitem. Me hercules curioq; pater posset a
priā natiuitate cura & industria illā q̄forationē capitis gēli
are filio, ut cū adolesceret memoria insigniter excelleret.

Tenellulū nō craniū infantis recens nati & molliusculū instar
ceræ & paulatina assuefactione duci potes in quāuis figurā.

Hinc uideas multas puellas nimia ligatura & q̄strictione capitis
a priā pueritia sibi ipsis procurare caput oblogū instar cucurbitæ
ultia causa nobilis & exquisite Memoriæ Consistit in Spiritibus
spiritus & proximū vehiculū specierū Memoratiuarū illi enim exci
piunt species a rebus objectis, & retinet & ad animū trāsmittit: unde

quibus & Spiritus sunt multi, lucidi, pari & defecati, illi admirabili
memoria excellunt. Multi n Spiritus possunt retinere multas species, &
lucidi Spiritus specie nitide perfecte & expressissime representant:
quemadmodum eorum rei in speculo uideatur exemplum. quod quo fuerit ma:
gis politum & splendet & perfectius reddit imaginem. Et contra Spiritus
parci turbulenti, obscuro nec multas possunt seruare species, nec
eandem clare aut nitide, aut distincte reddunt. quemadmodum speculum
ab halitu obscuratum egre exprimit obiecta rei facie

Non potest haec ars aptius demonstrari quam ab hominibus ebriis quorum
spiritus & a uapore spiritus rursus reptant inquinati, fiunt turbu:
lenti a permixtis halitibus, ideo ebrii non possunt aliquid ediscere, nec
sibi in memoriam reuocare, quae antea scierant

Haec eo fine moneo ut intelligat quisque habenda esse sibi cura spi:
rituum, quae de re suo loco prolixius

Paucis quoque uidebitur alias adhuc causas quae Memoria possunt euertere
ex horum numero sunt illae quae fortuito & uiolenter nobis occurrunt: ut Casus,
Lapsus, Ictus, ita Plinius lib. 7 cap. 24 recenset aliquot exempla eorum qui ab ictu
inciderunt in summam obliuionem.

Medicamenta quoque nimis frigida & stupefacientia admota capiti & cer:
uici magnam adferunt memoriae nocuentem. Imo multa quae intus adsumuntur
sic nimia & cotidiana uini & tygiz ingurgitatio Memoriae labefacit
ita Circe socijs uulsiis propinacit pharacum, quo illi abducti sunt ad
veram onium obliuionem

ita philera Adolescentibus propinata a scortis, & Iudicium & Memoria
illis suffuratur

Nimia quin etiam sanguinis emissio eiusdem uicij causa fit itemque inmodi:
ca & intempertua uis quibus maxima perit copia spirituum & cerebri quae
guellitur

Testatq; quoq; experientia multis a morbo perisse memoria, quem
admodū scribit Thucydides in bello peloponesiaco grassatū fuisse
morbu, quo pleriq; ita perdiderent memoria, ut ne propriū quidē
noēn retinuerint. Consimile uitiū relinquit post se Apoplexia, Pa
ralysis, Melancholia letargy Morbig; aliq; :

Sed uix ē aliqua res q̄ maiori damno sit Memoria, illāq; stu
pidā faciat quā desidia, quā exercitationis intermissio
cū scilicet per otia torpet onēs Nobiliores Animæ Facultates, hoc
quoties sit necesse ē situ & squalore morcellere spiritū & onem uigo
re Memoriae interire

Memoria inqt Seneca ē uti ferrū si nō exarceas rubigo inficit
ē in star scintillarū q̄ si cinerib; obiecta manserint nec fuerint
euentilate nullū de se p̄bent uel luēn uel calore. Postremo ut
Nimia Ignauia, sic quoq; Nimiū Studia uim infert Memoriae :

Ab immodicis & impetuous lucubrationib; nocturnis uigilijs, curis,
laborib; absumūt; spiritū tandēq; deficiūt & exhaurit; oīs succo
& sanguis tandēq; introducta extrema cerebri siccitate succedit
Facultas & Aētia a quo modo Deo clementer seruet

CAPVT Quintum

Quomodo vnusquisq; agnoscere propriū cere
bri Temperiem

Nunc tandē propriū manū admouē; operi & applicare aggrediū;
Instrūenta Mnemonica ipsi subiecto ut eorū opera finis acquirat;

premissarios nos dixit Remedia Nobiliora, post subiuncturos
loca & imagines

Ante remediõrum usũ necesse ẽ ut unguisq; in se ipso exploret &
agnoscere discat sui cerebri temperãentũ

Enimvero cũ memoriẽ imbecillitas nõ ming nascat; a frigore uel
a frigido temperãento quã a calore uel calido, item ab hũido quã a sicco:
Contraria uero curent; a contrarijs, necesse ẽ ut cerebro humido adhibe
as medicãenta sicca: sicco hũida, si uirtũ tollere & oblatũ fine q̃sequi discupis
Id uero quomodo præstabis, nisi cognoueris cerebri tui Constitutiõne
Dabim; igit; Iudicia & signa ex quib; qualibet temperãenti species quo
cerebrũ præditũ ẽ deprehẽdit;.

Signa cerebri frigidi sunt capilli albicantes, plani non intorti, Rari mol:
les Tarde protrudentes a Natiuitate color faciei pallid; uenæ Capitis &
oculorũ absconditæ, Somn; mult; profud; facile lædũt; a frigidis, ieuat; a
calidis in primis aere frigido obnoxij fiunt catharris & fluxionibus:
Excrementa quã pluriã illa intelligo, quæ per Nares os & palatũ eijũt;
Mot; tarditas & ineptitudo, totiusq; corporis pigrities & assitãtia Lingue tar:
ditas, uox exilis, sens; õnes habentes Reminiscẽtia tarda & longe tardior
Memoria. Difficulter n tales ediscũt & referũt

Indicia cerebri Calidi: Capilli Crispi ad nigredinẽ aut rubedinẽ accede:
tes Densi proting pullulantes a Natiuitate, Barba mature proueniẽs hirsuta:
Calor faciei uel purpure; uel fulur; uenæ oculorũ & capitis admodũ Con:
spicua: Capitis ips; caliditas sensu deprehensa, Somn; raris aut mediocris
nec profud; nec long; Tales lædũt; ab reb; calidis, odoratis ieuat; a
frigidis. Excrementa nariũ palati & oris per pauca, uox sonora, uirilis
& grauis. Lingua mobilis prompta & flexãina: oculi mobiles totũq; Corp; ad
modũ apertissimũ, uis; acut; oẽs; sens; uegeti, ingeniuũ uersatile & inconsc;

Memoria uero instantibus: quamuis n. facile comprehendat, longe
tamē facilius obliuiscitur ob summam spirituum inconstantiam & mobilitatem,
Tum quoque nimis calor exurit spiritus & in fuliginem quærit combu-
ritque sanguinem & succos ex quibus debebat generari spiritus.

^{diſta}
Indicia cerebri humidi capilli molles plani & copiosi ad albedinem
accedentes: Facies & caput fere tumidum, Mentum rotundum. Venæ capitis
quasi sepultæ & non conspicuæ somnii copiosissimi profundissimi

Tales n. nunquam non procliuēs sūt in somnum: ægre uero uigilat.
A rebus humidis facillime læduntur ut ab Aere pluuioso & Nebuloso. inuati
a siccis. Nares illis perpetuo mucosæ sunt oppletæ, os & palatum scaturit
salua, oculique sunt humidi liquore ut plurimum madentes
Ad motum tardi lingua nimis protusa quasi nimio humore fluctuas. Sensus
omnes torpidi Ingenium abiectum & nunquam aspirans ad sublimia. Rerum
presentium facillime reminiscuntur: at ægerrime earum quæ diu sūt preteritæ:
Facillime memoria aliquid comprehendunt. Sed dicto citius id obliuiscuntur.

Indicia cerebri sicci, capilli densi, hispidi, crispis, nigri, prolixi,
protensi a Natiuitate prorupentes, barba tempestiue puerioris & spi-
sa; calor faciei luridus gilug, oculi excauati, tempora collapsa, caput
macilentum, uenæ prominulæ: somnii rarissimi; quæ plurimæ uero uigiliae
A siccitatibus prompte læduntur ab humidis bene habent. excreta oris
& Narium per pauca uel nulla sensus oes uegeti & incalpati. Memoria
ita habent ut tandem quidem ediscunt & difficilime & non nisi magno
labore, at quæ semel acceperunt firmissime retinet. Atque hæc sūt
temperies cerebri simplices, quoties duæ qualitates coniunguntur
ut cum cerebrum & calidum & humidum uel siccum & frigidum id quoque
facile dignosci potest ex adiunctis signis temperierum simplicium

CAPVI

Studio Mnemonico

videāg iam remedia quibz comparari potest illa Me-
morix Thesaurz & excellēs uigor in cuius possessione cardo uer-
tity totig huius artis

Hæc adducig ad duas classes ad Dietā & Pharmaciā
Dietam uoco cū medicis Accuratā rationē in uictu ceterisqz
rebz qbz huāna ūta carere nequit

Pharmacia completitqz excellentia Remedia

De Dietā prius post de Remedys: Dietā absoluitqz his sequē-
tibz rebz ut sunt prius AER. Caueat sibi Mnemoniqz ab AERE
Frigido, humido, nimis nebuloso & turbulento ne nudo capite
in illo obambulet aut nudis nec bene gstitutis pedibz discurrat &
undā frigidumqz lutum. sic quoqz fugiendūqz Aer nimis calidus
uel siccus seu a sole uel igne: Secundo Cibz & potz

uictitqz cibi qz difficulter possūt concoqui & in salubre generat sangui-
nem proprio quodā uicio obsūt Memoria, LAC, ALTIOM CAPE,
PORRUM Tum Legumina, uti fabæ, pisa, lentes, item Castaneæ
carnes & Halecces suo indurata, casei

Quod ad potū attinet Memoriae maxime obest Cereuisiā Crassa
Turbida quales nostrā Hamburgensis generat talia cereuisiā
consistēs Spiritz & sanguinem

Euictitqz itaqz cane peig & Angue nimia Cereuisiā huiusmodi ingur-
gitatio, quemadmodū etiā ipsiqz uini

Ebrietas & acerrig hostis Memoriae & pares multorū crudelitatem
Loquor de ebriitate quā uiri sapientes vocat illā uoluntaria irra-
tiā qua homo obrutescit & deturbatqz a ratione & sana mente, quoqz

facit ut nec pes nec lingua nec mens faciat suū officium
Hanc merito detestatur utpote q̄ & corporis sanitatē labefactat &
Memoriā corrūpit

At uero & alia ebrietatis species honesta & liberalibz ingenijs
Concessa cuius terminus & iucūda hilaritudo nō bestialis insania
Tantū abē ut p̄bibeā Adoleſcētēs quādogz haurire largiqz po
culū Floris liberi ut potiqz dicā idipsū utilissimū esse Memoria
atqz illud ad exēplū sapientissimi Catonis de quo Horat lib
Narratqz & prisci Catonis q̄ Care saepe mero caluisse uirtū

Ad exēplū: Homēri: Laudibz arguitqz uiri uinoly hōēg
Ad exēplū Platonis qui lib 2 de legibz honestā ebrietatem
facile concedit: Ad exēplū deniqz Senecae qui quāuis
Stoico supercilio tetrico En suadet interdū liberiqz bibendū non
usqz ad insaniā sed ad hilaritudinē. Atqz hoc & q̄ salomō habet
uinū latificat cor hominis

Huiusmodi mediocriſ vini pocillatio

- I Restaurat oēs Corporis vires siqz nihil aequē familiare
uitae nostrae quā uinū
- II Excitat calorem Ingeniū ac illū uegetū reddit
- III Colore dissipat oēs superfluitates frigidas
- IIII Gignit Spiritus lucidos & elegantes

Tertio Somnus

vitety somnū nimis longū & multū: vitety ille q̄ protēg fit a
Cibo. Nimis n̄ Caput hūoribz aggrauat: vitety quozqz decubū in
Dorsū. tunc enim in occiput decubūt hūores: uigilia nō sūt multae
Inprimis cauetū ne statim a cibo sūpto exerceatqz Memoria. id n̄ tum

Memoria tū toti Corpore Cinsalubre

quarto Motu

7 20

Motu vitety nimig sed multo magis quies. Hac n. facit ut sensu
oes & memoria corpescat: Instituatx uero motu ante & post cibum
iuxta illud: post prāsā stabis uel passu mille meabis

Quinto nimia Sanguinis Emissio

Inter excreēta sedulo euitety nimia Sanguinis & Seminis Emis-
sio. in his n. hūcōribz uelut domicilio habitat Spiritu atqz ex his uelut
ex materia generantx: Spirituā uero defectu sequitx defectu Memoria

Sexto Affectu Animi

Animi affectu q. Memoria pēcipue laedat sūt, Ira, Timor, Tristitia,
& inprimis Nocturna lucubrationes

CAPVT SEPTIMUM

Nobilissima Remedia ad Memoria Confirmationem

Contraria Contrarijs curatx at debilitas Memoria nascitx tū ex intē-
perie calida quā Frigida, tam ex hūida quā sicca:

si igitx uitū ē a calore illi occurrendū ē Frigidis: si a Frigore calidis
si ab hūido siccis atqz ita alterig

possūt tūen Remedia oīa reuocari ad duas classes sc ad hūectātia &
exsiccatia. Nam ut plurimū cū siccitate coniungitx calor: cū humiditate
frigiditas.

Igitx ad rem

Si quis imbecilli sit memoria, ob nimia cerebri siccitate & cupiat illa
pfectissima facere & promptissima ille utitx his tribz Remedijs I Lotioē
capitis II unguento III Antidoto Mnemonica

primo in aurora ieiuno stomacho ablutx caput aqua fontana calida
in qua decocta sint haec sequētia: Flores Rosa, uiolarū Folia salicū, uittū

21

capita papauerū aliquot ^{Chamomil} Herbala ^{Momilla}, Meliloty
tum ablutū caput lente admodū sicceby nec ita fricety duriter pot
turgz lente: Hocce balneū quater insituaty in Mense
Tunc de hinc interpositis diebg a lotionē inungaty tēpora, Lenix
q̄ occiput sequeti ungueto quod ḡficety ex ol Rosarū Amigdalorum
dulciū, Butyro Maiali nō Salito Rex quibz ḡstis fit Linient
Navibz a cotidie inungaty Balsag Rosarū, capora ex ebaomillis
postreō alternis diebg ex sequenti Antidoto suaty frustulū quanta
ē magnitudo Castanea

R̄ Conser Rosa, uiola, borag, Endiuia singularū dimidiā vnciā
specierū Diatrachanti Trigid dracmā vnā cū dimidiā spi vitruhi
scrupul, Dimidiū syrupi uiolarū q̄s ad ḡstetia electuarij.

venio ad constitutionē cerebri Humidā, quæ ut plurimū solet
afferre iuuenibz debilitatē memoria

Itic ego non consorcia longa Farragine Medicamentorū sed libe
raliter vobiscū communicabo sub sacramento silentij unū q̄item
alterū remedium Nobile q̄ prorsū Regiū cuiq̄ felicissimos ef
fecty ego nō fando ab alijs accepi sed in me ipse sū experty.
primū tale ē q̄ ijsde verbis q̄bz accepi ingenue vobis trado

Fuit quidā Canonicy ecclesie Contuahiensis in Anglia Iohān.
nes de Taleto SS Theologiae. I. V. q̄ Medicinae, q̄ philosophie
Doctor præstātissiq̄, qui sequeti experientō, cul uel xviii añorū
(quod a Iudæo baptisato acceperat) memoria incredibititer tena
cē acquisiuit ita ut q̄cqd legēdo uel semel trāscurrevit in Memoria
ōibz diebg uite suæ acriter fixum retinuerit.

Is Anno ætatis suæ LXXIX cū se uicinū morti sensisset precibz ani

corū deuicty secretū aperiat & modū experimenti uerū ee of: 8
tendit: dixitq; quod homo licet studiissimi ingenij fuerit Alimnq; ca:
pacitatis, & gressioris intellecty per hoc experimentū breuissio tēpore
sciētia certā, infinitā, promptissimā, & memoriā supra huānam
acquirere possit, ita ut q̄qd legerit aut audierit uidentibz, memori
ter sine om̄i difficultate tenere possit præcise de uerbo ad uerbū
plenissime ac perfecte biblia tota Decretale Ius civile, glassas
cū textu Aristotelis uel quoscunq; libellos legerit & audierit reti
neat sine om̄i labore: & si uel mille uocabula recitata corā eo fu
erint oia eodē ordine uel retrogradu poterit extempore explicare
ut ne semel impingat

Voluit autem hoc experimentū om̄ino secretū haberi q; Nobile
magnum & probatissimū esset & breuitatē porro sine labore ad incredi
bile quādam sciētia seuis administrabilis peruenire posset, ita ut oēs au
dientes & uidentes talem a quoq; diuino spiritū agitabū ipsam
existēt: Proceſſus talis ē. Consistas in tribz in Gargarismate
in haustu uini peculiariter præparati deniq; in ungueto quo
caput purgitz

Gargarismg

Et p̄uetri, origani, Galangæ, Zingib, seīs Carui seīs plātag, sinap
an partes æquales oia cū radicibz & herbis in mortario pistata & ḡtusa:
pone in ollā nouā cū tribz quartarijs aque fontana bene cooperta bul
liant ad ignē inter bulliendū adde coeslear mellis & nō nisi uini opti
mi coque ad ḡsūptionē digitorū cocta serua ad usū cū huius aliqua
parte aquæ calidæ gargarisa semel in mense decreſcente Luna & per
currentē scoriū Cācrū & p̄sces & calidā teneat; in ore

VINVM PECYLARITER PRÆPARATVM

Et Zingib pipe longi vtriusq; drac̄ dimidiā pulue oia bene, puluere p̄e
in sacculū lineū deinde accipe uim optimi uim libras duas (credig feceris si suas) & b̄
Galangæ Esariop̄sil cubeba an 3̄ grā paradisi 3̄ in uino pone sacculū cū
pulueribz sine bullire clauso vase ne ullg vapor exeat

effunde in ollā nouā uitreatā & pone in hoc uinū saccū cum
pulueribz bene balliat omnia sed clauso uase ne inter balliendū uapor
ullz exeat, postea sine quiescere donec uinū clarescat

De hoc uino bibe singulis auroris ieiunans & triduum, ^{bonū haustu} itamqz uesperis dor
miturqz unā bonū haustam

si Aestas fuerit & mane biberis haustu abi ad solem, si hyems ad
fornacē & caput pectē diligenter ^{in aqua uitae simplici}
quo facto laua uino albo gallico & postea suē frustulū tosti panis tritici
quod inde in uinū Hispaniā & tunc comede ita ieiunabis usqz ad
uesperū tunc conabis parca admodū & binis aut tribz boris a cona
pdictū haustu continua, ^{per triduum} postea dormi placide

Unguentum

Unguentū hoc pparety ex sequentibz & primulae ueris malis Turc
xij 4 hortens: cū floribz an 3ij ol oliuar 3iiii post adde partē octauā 3i bu
cochlea tyri recentis insulti, misce, deinde adiangē spiritz uini opti cochlea 3.
ria uini ^{ueteris alb.}

Aqua Rosa Coq 4 Aq buglos, Flor Saluiae, Ruta, ~~coq~~ eselidon ^{coq}
aria bind bene gisce coque super carbones donec clarescat: post &
aliquot dies in sole: Hoc unguētū retinet integras uires per biennium

eo post triduanā illā preparatiōne prauiā inunge Ceruicē, occiput
& tempora: Tunc caput bene contege ut unguentū operari pos
sit hunc processū ibidem continua per triduum

Repetes uero singulis duobz mensibz semel per unū Annū
Secundo āno quater unges & totū

Tertio nō nisi semel & comparabis tibi memoria Angelicā uti dicit
Atqz hactēg uidig instrūenta e serie Medicamentorū qbz acquirity
excellēs memoriae promptitudo

Est & Aliud medicamentū, q dicit solat ab illis qui ad Secreta illig

possessione peruenerunt Aquam Magnanimitatis vel Herca 9
lea & adscribitur D Maximiliano cuius vis & efficacia non tantum
in corroboranda Memoria ad Miracula, ita ut non opus sit eandem rem
bis aut ter legere sed etiam omnes corporis uires & spiritus restaurat &
adauget supra quam dici potest

Homini in publico dicturo, Professore, Ministro ecclesie, Abatori me
ticoloso confidentia addit in pectus, Militem quoque imbuunt ferocia &
audacia plus quam humana

Hic processus consistit in duobus primo in usu spiritus vini peculiariter
pparati, secundo in unctione capitis

SPIRITVS VINI

Et spiritus vini optimi vel Rhenani quantum vis in hoc macera per 3
aut 4 dies in loco calido seu uitro optime clauso hac sequentia simplicia
Rorismarini, Melissa, Saluia, Maiorana, pulegijs manip dimid Flor
Tilia, saluia, lilior qualls betoni, pugill vnu, quaprimu vim horum
herbarum & floru imbibit spiritus vini immitte illu in cucurbita &
destilla, prodibit spiritus limpidissimus

Huius spi sue aliqua parte atqz illo reple uitru ampli orificij
parte quo facto Mense Iunio uel Iulio, quaere tibi canulu foru
cau atqz illu aperi, elige autem illu qui ginet Formicas maio
res nigricantis, item in quo nulla sunt oua

Acgruu hunc foricaru baculo gmove & protinus immitte in
illu uitru cu spi vini: uidebis ascendentes formicas quas
paulatim precipitabis in ultru atqz hac ratione colliges 5 aut
6 Manipulas Formicarum
uitru probe clausu colloca in sole atqz ibi relinque per 10
aut 14 dies

Tum porro Comoue tuas formicas illasqz videbis in
massa aut pulueratā quasi conuersas
Affunde reliquū Spiri uini quemcunqz habes & iterū
relinque per tridū tum porro destilla per Arenā aut Bal
neū & prodibit priō Spiritū clarissimū
Dehinc quoqz oleū flauū q̄ seorsim excipe & serua tan
quam secretū in productione pilorū
spiritū v. per destillationē extractū inde in cūtrū miti
dū atqz illi indito Cynāomi & Anacardine vncias 2 cro
ci dracs vna Musci & Ambra Gri sea serup dimi. sicqz
relingz ꝑ tridū & paratā habebis Aquā Magnanimita
tis tu unū corlear Haustui vini infunde & Teiū ex
hauri idqz ꝑ tridū aut quatridū & experieris incre
dibiles huius medicaētis effectū

Unguentum

& Herba Hederae & Stechasos bonā quātitatē cui affu
nde mēsurā vna Aquae fontanae coque per bene in vase
clauso Deinde exprime herbas & liquorē traice per
setaceū. Illi . adole aliquatulū Terebintinae quae
abluta sit aqua maioranae & fac liniētū quo inunge
Frontē, Tempora, Occiput, Cervicē sic quoqz Medica
mēta Magnanimitalis vidimū

puluis Medicinalis ualde celebratū
puluerō huius Tritemij ad cerebrū studentibz perubile
plurimi maximopere celebrarunt. Nam haud pauci

10 23
usa eis peruenere eo ut omnia q̄ legeret retineret
adeo ut etiā maximos oēs hac in arte antecelleret, pluri
mi etiā ad 100 fere annū uitā plongerūt

& calami Aroati, gentiana, Cymini, Sileris montani,
Anisi sem petroseli, spica nardi an 3ß coral rubri,
unicorni perlarū nō perforatarū an 3v Zingib Albi,
Æmari dulcis ~ Chamepit Folio senæ Tartari adus
ti an 3vß Macis, cubeba an 3ij chariophyl 3vi f pul
dosis eis 3ß quod mane suaty & sero in Brodio vel uino
p̄ mense primū. Secundo Mense mane tantū. Tertio
Mense mane ter in hebdomade & sic deinceps ḡtinuet
ad uitā siq̄dem contra Aegritudines ualet multas & Ep:
batissig & efficax puluis

Stoarsū ḡfortat cerebrū purgat, oculos & uisū serenat
Memoriā p̄cipue acuit Haores malos & supfluos in toto
corpore consumit: sine periculo lenit & aperit ḡstrictionē
in pectore, Nauseā pellit, nimā pinguedine p̄bibet, ab
Epilepsia & Apoplexia ḡseruat Materia calculi sine dolore
dissoluit & in lapidē discurrere nō permittit, chiragram,
podagra, sciaticamq̄z præualere nō sinit

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Nunc pergā ad memoriā localem seu ad Loca & Imagines

MNEMONICÆ SIVE ARTIS MEMORIALIS

Liber secundus De Memoria per Loca & Imagines

Caput primum De Locis & Imaginibus in genere

Non male philosophus animū nostrū comparat tabulā
vase in qua scriptū nihil ē, scribi autē quā plurimā possit: scilicet
Memoria haud postreā Facultas animi, quā simillia ē Scriptorē:
quemadmodū enim in Scriptura duo dantur

1 Charta seu Tabula 2 Characteres: ita (quantū attinet ad nos-
trā Mnemonicā) in Interna Scriptura seu memoria per artem
perficienda: 1 Dari necessū ē loca quae se quasi tabula seu charta
2 Imagines quae sunt quasi literae

Si cui dā offerat charta cui inscriptae sunt literae, is quidem
prompte legit, haud aliter si quis loca habeat ad manū & ob
oculos, cui imagines sunt impositae, is prompte recenset & quasi
legit res per imagines significatas.

Dicam breuiter quicquid Memoriae faciliter & prompte ē man-
dandū: illig quaevis imago in mente & collocatū in loco iam ante
cognito, cumq; loci ipse menti se offert offert se quoq; imago & ima-
ginē res: itaq; totū Negotiū & Nervus huius partis Mnemonicæ consistit.

1 in Constituendis & certo ordine disponendis quā plurimis locis
2 in prompta inuentione Imaginū quae quoquo modo rebus ediscendis sunt utiles

Dabo exemplū

Retinenda sunt haec uocabula: Pulcritudo, Concer, pocula, Hirbit

Musaei Bragan: hinc eligo mihi Musaeum admodum familiare 12
in quo (quatuor ad plures negotium attinet) constituo 1 Loca

ex GRA

1 Ianuam, Caminam, Fornacem, Angelum, Fores alteras & Mensam
igitur in prima Ianua constituo pulcherrimam Formam quae cer-
tare cum ipsa pulchritudine possit, haec significet mihi pulchritudinem:

2 In Camino mente mea quam plures reptare rubicundos Cancros
& per parietes camini sursum scendere ita repetatur uox altera Cancro

3 In fornacis ostiolo fringo collocatum poculum uino aut ceruisia
repletum, quod calefieri quasi debeat

4 In Angulo imaginor Hircum deorsum da hircotet atque hoc est hircus
5 in secundis foribus fringo murem ita sacco indutum, ut caput ex
illo habeat & mimum atque hoc est Musaeum

6 in Mensa pono enim Gratiam Grauis seu Anserem totum quod sig-
nificet posterum uocabulum Bragan

Jam cum loca atque in hoc numero occurrit protinus occurrit
imago in loco collocata itaque Cognitis locis ordine Anteriore
& retrogrado facile poterunt uocabula eadem ordine recesseri

CAPVT SECVNDVM

Quomodo 9stituenta 9 Amplificanda Sint loca

Totū igitur negotium Mnemonicū Consistit in locis 9 Imagi-
nib9. De his Cic lib 3 Ad sterem paragraffo 39 accurate egit
Nos priō pauca moneb9 de locis, de Imaginib9 postea
Loca sunt ueluti pixides p̄baracoperrū nam ut in his recordari
solent Medicāenta 9 iterū depromi, ita imagines in locis repo-
nunt9 atq9 iterū ex eis quasi legunt9. porro ut septuaginta par-
tim multas habet pixides partim ordine depositas, ita Mne-
monic9 possidere debet magnā Copiā 9 Suppellectilem locorum
ordine aptissimū dispositōrū

elige tibi conclaue aut Musēū q̄ perpetua frequētatione 9
mentis meditatione atq9 oculorū perlustratione quā facillimissi-
mū tibi redde, 9 ita q̄dem ut ubi sis locorū semp̄ antiō tecum
circūferas. P̄sentē ideā tui conclaui, istud uero conclaue si
iam ante tibi habitabi 9 9 instructū ad uitā necessarias, 9 sti-
tue res quasq9 notabiles 9 illustriores, illiq9 particulas vice loco-
rū, ut Ianuā, fornacē, caminū, Mensā, parietem, 9c: si ua-
cū fuerit (q̄ ego existimē ee gōdig) hac ratione loca in eo
constitues 9 multiplicabis

Principio Musēū quadratū habet ad pauietū interi9
4 Angulos q̄ dat 4 loca, habet quoq9 4 Angulos in Superi-
ori laqueari, q̄ itidem dant 4 loca. ita habes octo iam in
meditullio inferioris pauieti constitut9 fouea aut fo-

foramē, ex quo promaneat manū aurea expansis 5 digitis ¹³
que notat quintū locū. Itē in medietate inferioris ueluti
sic etiā superioris laquearis defixa sit crux aurea q̄ deno-
tat decimū, siue alias ē sextus Angul⁹:

Hic igitur 10 loci Cardinales. porro idem Musēū h̄t quatuor
parietes. In uno quoq; pariete ḡstitui possūt 5 loca & crucem
quasi deposita, q̄ loca significat̄ asterismis in opposita
figura quemadmodū angeli notant̄ circulis

quod attinet ad ordinē potest is ḡstitui & lubitū, vel a
dextris sinistrorsū vel a sinistris dextrorsū
imprimis t̄n cauendū ē ne modo a dextris ad sinistrū
modo a sinistris ad dextrū lat̄ p̄grediamur, id n̄ maximā
parit ḡfusione

Hac ratione nullā Musēū erit tam Angustū q̄ tibi non
suppediet 30 adminimum loca

Caput tertiū de Imaginib; & harū inuentione
præcipua modestiā in memoria locali dependet ab inuentione ima-
ginū. Nam cum loca iam sunt ante cognita nihil deē p̄ter
Imagines, Hæ n̄ aboleb̄t̄ & cotidie nouæ excogitanda sunt. Loca
uero manent

De imaginib; in genere notādū

quod debeat effingi ridicule, admodū inusitate, admirandē, excel-
lenter pulchre & deformat̄, ita n̄ faciliq; ferūt p̄tatiā

II Non debēt esse nimis parua replere totū

III debēt esse quā similitima reb; & posit̄is

Ad Rem

Quod memoria infigendū efferit illud uel ē res uel uocabulū
Imagines rerū desumunt

I A similitudine Formae ut literā S repræsentat serpens
Numerū binariū Cyeng incuruato collo

II A cāa, ita sanitas significat & medicū, serenitas per solem
vulnū per gladiū

III A signo ut uinū per hederā

IV A subiecto ipso ut Deambulatio & Aristotele Castitas &
Iosephum

Imagines uerborū si possunt tales fingi ut planissime
repræsentat murē in sacco quod illud fieri nequit ppter inuisita
tam uocabulorū barbariē, aut alioquin aliā causā tum effin
genda sunt imagines tales in quibz litera aliqua uel immu
tata uel trāspōnita uel addita uel auferat

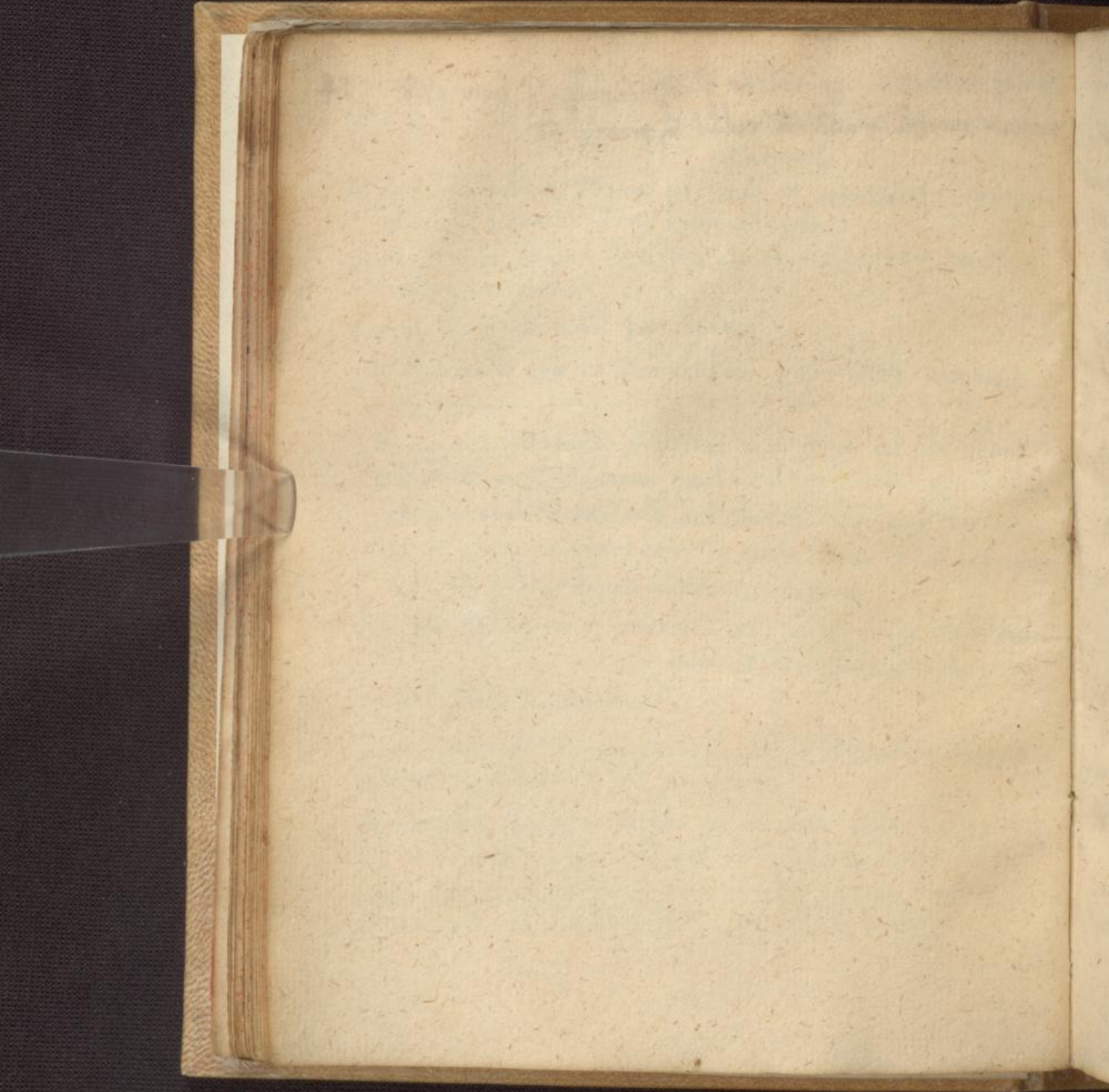
Ex grā Retinendū sit uocabulū quippe hic fingo piscē qui
ein quap & dorso sustinet calumniam
indica literā I substituendā

Nullū uocabulū ē tam barbarū ut o phantasia aliquam
efforare possit ideā qua ipsū repræsentat

De imaginibz hoc adhuc moneo dū uocabula efferunt ediscenda
ut non nimis celeriter unū post alterū collocat in locis sed quā
fieri potest tardissime tū ut semp ab initio repetat illa imagines
& iam collocata fuerūt quoties noua addit & locat

Denig

Deniqz creberrim exercitatio e instituenta, q hanc arte 14²⁷
quoquin morosa facilima reddit & promissima

15
24

28

Contra Calculum

\times°
 R Radi Enula Rad. Fomic Rad petroseli vñ dretting
 Morretting Radi Leuistici, pimpinel, Stembrieg was
 oder der dise wurzel wird beßer R iegelich M
 wasch dem suende zu kleine stücklin kost mit
 genß darant süßan woin od malmasica laß 3
 od 4 wochē darant segen in ein gefesse wil zu
 geäcgt und umgerüret im loben gethan und
 in Bal Ma. distil mit lünde 2 3 4 bezalt wil zu
 geäcgt. Des gib dem krancken eine gutten lottel
 abenß und maget præseruieren und curen den
 kern, auß 1 lottel vor dem bade geben ist be-
 güdt. Als die wurzel samle im Morze eße die
 elector waschen

gtra Febrim Certissimum experientu

\times°
 R glaszalle kost zu kleine waerke vñ dretting des
 gib igme zu dreimal allerwege ein quintin oder
 $\frac{1}{2}$ lott darant or grober od subtiler complexion ist
 igu warm hier sngedarmen. Des abenß man eße
 wil siglatten gegen seine mügtere und aber
 wgen eße siglatten wie gegen so freigt er vñ
 stule und vñ des febrim ledig soll igu andrus

was gelston und ist besser zu weung dan zu 16²⁹
viel geben: wer auch keine lust zu essen hatt
den gib ein quentim od $\frac{1}{2}$ loth ysa war hier er wirrt
gesund und lustig wo eine goldt/mitt d wert zu lauff
sach gesagt vber viel mehr

Ein her Eddel wasser wa dz podagra und
Nolosa dz den erzueien fast unmoglich
an vielen Wunste beworet

z einem jungen lebendige stochon magstn ysa haben +
wo nicht einem alten suent ysa den suabel und uegel +
wo fustan abe samwet mit federe und mit fleisch allent
salben zu stochon ysa ysa glesen holben rind weill
die stuecklin noch frisch sein genß darauß ein nosel brät
wein und ein nosel lauendel v ysa dartzu stoch Wunscat
stoch 1 loth uegel den $\frac{1}{2}$ loth lignu Aloes 4 loth lauendell
blomen gestochon, auß balneo desill z magel so ist berot
das befall als goldt dis wasser gebrauch als so stumer
damit die iuncture an fusten, demē, arme, fingeren
und wo die westage ist wol gen ein so vorgefere und
so sie gleich beüle geristlan fallt agn fingerē oder andern
woß damit gesmuret vorgefere mit z zottel gulle so
man damit als vordolget ist oft vorset

Alind

z emē jünge stocher der noch nie außgeflege ist den

Laß zu richten vor eine gausß und laß ihn
brutten hoch unvordig dreyßig salbeien blöcker
und waagolden der dan ist undt biete zu gaste
die mit dieser krankheit beladen sint zith sie
ds ganze jgar lang vber expectat 1519

tra scorbutu purgatio

℞ gfecht hæg diacatgolicum an ziiij cam aq endina
vel ceru lactis calide matz mane

℞ gfecht hæg ziiij ^{vel} Benchita laxati ziiij ca aq fur.
dranch ^{vij}

℞ merretzig ziiij Coqleas in ij Nasturli Aquati
in ij becabunge in ij drei blact wasset in funfter
platzle gat Rodliche Dule drei elad. Misß Fuaria Misß
Absinti in 1. Zeeß groe disse kreuter mit wuytlen
geplettet in fege waltig güd Bier od dinstge rein
gemisset undt geweket drei tag undt nacht dan wisse
verset diesen dranch des tagel vnt dreyen eine
gulten dunst gedumelm. des morges früe trinf
ge 5. und 6 trinf 9 und 10 trinfge 12 und 14 w de
Zuent trinf 5. 6. undt warmer men mit blact stüke
gege undt fliged gtiuert 3 wooge müdler wert moet
nie noch einmal purgieren wo aber ds fleißig in
die gebene stap senget undt wenig vrsanden

Des d'ob was sumt den wurd mit folgende drack 17
 gefolpe & Ligni guaraci ʒxxj Corti ʒiij China ʒij
 Salaparil ʒiij alles zersintan od zersotten dar
 angesetzt fleissen v̄ ʒ ʒxxv in ein doppereu
 poot so wachmet ist gedan mit eme ungen falsch
 wurd so goud dat esu de dritte theil grostter. Des
 das dar is sol gebeten worden wurd mit sau
 derz und eme dock raol warleibet auf ein tugend
 stucht isu gedachte geserz gemacht wurd sin was
 gefalte wurd und ʒ od 6 stunde lassen sie de bis es
 halb eingeboten darbei geserz ʒ ʒ in waergeter
 befer ʒ ʒ benedictē wanzel ʒ ʒ calg galung an ʒ ʒ
 r Doaria Annisi Enzian an ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ
 Carui an ʒ ʒ bac lauri ʒ ʒ Aristol Rotund ʒ ʒ ʒ ʒ
 pulaveritē oia ʒ ʒ arte priori adiscatē
 ist dat d' mensz berende dora die gant wurd hinc
 ffens wozz kumpē die wurd mit volgend salwe des
 laget ʒ mgal gesuereit
 & Algea cu gamis ʒiij firsmanck olkmanck
 verde manck do eme bere manck esel manck
 fonce vet Enten fet an ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ ʒ
 ʒ
 Mastix ol, ol lumbrico ʒ ʒ ol terb ʒ ʒ iunye Hyperic ʒ ʒ ʒ ʒ

id lauri $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ Zerstos, zergeße laste und so war
Cera Harten geru ad disticham Darmit gesmect
wude ds emplastru oxycroci und ds gelut geleget
ist aber faue ign munde vrgunde
braunf vrgendit exstlicq om munde inate

$\frac{1}{2}$ Aq plantag Ligustri ist munde gelut off
reimon wicton die Bladen off frunge wirt distit
lect Aq Tonica: Buglos Rob Nuci an $\frac{1}{2}$ melleis
Rosali liquiri an $\frac{1}{2}$ gebraun allm $\frac{1}{2}$ A gut zu
fueringe, offone gate zu semfliche Den semonze
zu fillen und seilet Ser egiptiacu

$\frac{1}{2}$ Mellis op $\frac{1}{2}$ Aceti vini $\frac{1}{2}$ virid aris $\frac{1}{2}$
Aluinis $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ Disch gesotten des em drime salt
und gebrant wie du weist wens sig ein weinif
keinnigt so braunf folged selblin

$\frac{1}{2}$ Mellis $\frac{1}{2}$ Aceti vini $\frac{1}{2}$ virid aris $\frac{1}{2}$ Aluis $\frac{1}{2}$
Dress eis om braun selblin wirt darac igne Dar
ign olybani puluerisa subti $\frac{1}{2}$ seilet alle gate

J. Feig. - Jan. Bibl. Chem. 2 (1906), Rep. 1954/5
S. 215